

Review Article**The role of companionship in palliative care in older adults: a scoping review**Nasibeh Zanjari¹ , Zahra Tagharrobi² , Leila Tagharrobi^{1*} ¹Department of Ageing, Center for Research on Ageing, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran²Trauma Nursing Research Centre, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran**ARTICLE INFO****Article History:**

Received: 6 May 2023

Accepted: 9 Sep 2023

ePublished: 29 May 2024

Keywords:

- Companionship
- Palliative care
- Older adults

Abstract

Background. Considering the high prevalence of chronic diseases in older adults, providing care to them requires a special approach that focuses on palliative care. Therefore, the present study was conducted to investigate the role of companionship in palliative care in older adults and identify the research gap related to it.

Methods. This scoping review study was guided by the method of Arksey and Malley. Researches on the role of companionship in palliative care in PubMed, Scopus, Web of Science, SID, Magiran, and Google Scholar with keywords of companion*, "palliative care" and their English and Persian equivalents were searched. based on the results of 10 studies; the consequences were categorized.

Results. Based on the results of 10 studies included in this study, the role of companionship in palliative care can be divided into two categories of positive and negative outcomes. Positive consequences can be classified into physical, mental, spiritual, social, economic, and moral dimensions. Regarding the negative consequences, some roles were explicit, and others were implicit. The latter case indicates a gap in information that requires further study.

Conclusion. It is necessary for researchers to pay attention to companionship in palliative care by focusing on its consequences, especially its negative consequences. It is recommended that qualitative and interventional studies should be conducted in Iran.

Practical Implications. Researchers can be sensitized to conduct qualitative and interventional studies to accurately investigate the role of companionship in palliative care.

How to cite this article: Zanjari N, Tagharrobi Z, Tagharrobi L. The role of companionship in palliative care in older adults: a scoping review. *Med J Tabriz Uni Med Sciences*. 2024;46(3): doi: 10.34172/mj.2024.029. Persian.

Extended Abstract**Background**

Caring for the elderly who face chronic diseases requires a special approach known as palliative care. The goal of palliative care is to relieve suffering. In palliative care, it is believed that patients in the final stages of their illness need empathy and companionship more than drug therapy. With age, the importance of emotionally close friends increases. In addition, aging poses unique challenges that may require assistance or care. In addition to the

active role of caring, friends can play the role of companion and conversation partner. Companionship is not limited to humans. It seems that pets can also be a suitable option for companionship with older adults. The evidence related to the role of friends and companion animals in palliative care, especially in the elderly, is scattered and unclear; therefore, this review study was conducted to investigate the role of companionship in palliative care in older adults.

*Corresponding author; Email: leilatagharobi@gmail.com

© 2024 The Authors. This is an Open Access article published by Tabriz University of Medical Sciences under the terms of the Creative Commons Attribution CC BY 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Methods

In this scoping review study, the six-step framework developed by Arksey and Malley was used. The aim of a scoping review is to provide an overview of the evidence by any method without evaluating it. Therefore, no critical evaluation of the studies has been done in this study. In this study, PubMed, Scopus, Web of Science, Google Scholar, SID, and Magiran were searched without time limit to identify related studies. The keywords used were friend*, companion*, animal, pet, acquaintances, "interpersonal relations", "palliative care", "end of life", "supportive care", and hospice. Persian equivalents of the keywords were also used. To determine the number of studies in each stage of the review, PRISMA-ScR flow diagram was used. In the selection phase of the main studies, all articles published in Farsi or English related to companionship in palliative and supportive care were included in the study. Gray studies, irrelevant studies, studies lacking access to the full text, editorials, and letters to the editor were excluded from the study. In the initial search, 349 articles related to the keywords were entered into the list. Finally, after checking the title, abstract, and full text of the articles by two researchers, 10 studies were left for review in the present study. After confirming the articles in terms of thematic relevance, the desired information was extracted from the selected articles based on a predetermined checklist.

Results

Of the 10 studies that were all in English language, 8 were quantitative studies and 2 were qualitative studies. Three studies discussed the effect of companionship and spending time with a close friend in palliative care, and the rest discussed the effect of companionship with an animal. The participants were all adults. According to the results obtained from the review of studies, the consequences of friendship and companionship can be divided into two general categories of positive and negative consequences. The positive consequences of friendship and companionship in palliative and supportive care were placed in six subcategories of physical health, mental health, social health, spiritual

health, moral, and economic dimensions. In the physical health dimension, the results of studies show that using close friends and companion animals in palliative care can improve the quality of patient care, improve activities of daily living (ADL), reduce symptoms of pain, shortness of breath, anxiety, depression, fatigue, sleepiness, and improve the quality of life in patients. The review of articles in the field of mental health showed that companionship with friends and animals in palliative care can reduce anxiety created in the clinical environment, create relaxation, improve mood, increase self-confidence, reduce depression, and reduce the need to take psychoactive drugs, thereby leading to an improvement in mental well-being in patients. The consequences of social health include facilitating social communication, strengthening personal relationships, creating order and routine in the patient's life, the possibility of accessing practical and social support, preventing loneliness and social isolation, and providing a sense of security in patients. The articles under review mentioned increasing the probability of fulfilling the wish of "death at home", providing the conditions for "good death", giving meaning to patients' lives, and promoting "post-traumatic growth" as the consequences of spiritual health. Other positive consequences of companionship with friends and animals include improving one's personality defects, promoting moral virtues, and reducing healthcare costs by 50%, which are placed in the category of moral and economic consequences, respectively. The negative consequences of companionship with friends and animals can be divided into two completely distinct categories, explicit and implicit. Explicit consequences included an increase in the risk of falling, an increase in sensitivity, an increase in the risk of infectious diseases, and the possibility of causing fear in patients. Implicit negative consequences are referred to as "loss-orientated cognitions", which include increased separation anxiety and increased focus on new limitations in patients.

Conclusion

The results of this study showed that the effects of companionship in palliative care can be generally

divided into two categories of positive and negative consequences. Few studies have been conducted on the role of companionship in palliative care in older adults, but many recent studies have focused on the effect of friendship and companionship on health and well-being among the elderly, each of which confirms the results of the present study. The results of the current study have led to an increase in the theoretical sensitivity of researchers towards this category and provided basic information to

managers, planners, and policymakers in the field of palliative medicine with a focus on geriatrics. Due to the existence of some limitations in the present study, it is recommended that intervention studies should be conducted to show the direction of causality. Additionally, studies should be performed with a qualitative approach to expand and deepen the existing knowledge in this field in the cultural context of Iran.

نقش همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان: مرور حیطه‌های

In Press

نسیبه زنجری¹ ID، زهرا تقریبی² ID، لیلا تقریبی³ ID

گروه سالمندی، مرکز تحقیقات سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران
گروه پرستاری، مرکز تحقیقات پرستاری تروما، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران

چکیده

زمینه. با توجه به آمار بالای بیماری‌های سخت‌درمان در سالمندان، ارائه مراقبت به آنها نیازمند رویکرد ویژه‌ای است که تمرکز آن بر مراقبت تسکینی می‌باشد. در این راستا، مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان و شناسایی خلاء پژوهشی مرتبط با آن انجام شد.

روش کار. پژوهش حاضر یک مطالعه مرور حیطه‌ای است که براساس روش آرکسی و مالی هدایت شده- است. پژوهش‌های انجام شده در زمینه نقش همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در PubMed, Scopus, Web of Science, SID, Magiran, Google Scholar با کلید واژه‌های "palliative care", "companion*" و معادل‌های فارسی و انگلیسی آنها جستجو شد.

یافته‌ها. بر اساس نتایج حاصل از ۱۰ مطالعه‌ای که وارد پژوهش شدند، آثار همنشینی در مراقبت تسکینی را می‌توان به دو دسته پیامدهای مثبت و منفی تقسیم کرد. پیامدهای مثبت در قالب شش بعد جسمی، روانی، معنوی، اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی قابل طبقه‌بندی هستند. درخصوص پیامدهای منفی، برخی کاملاً آشکار و گروهی دیگر از این پیامدها، ضمنی بود. مورد اخیر بیانگر خلاء اطلاعاتی است که نیازمند مطالعه بیشتر است.

نتیجه‌گیری. به نظر می‌رسد توجه به مقوله همنشینی در مراقبت‌های تسکینی با تمرکز بر پیامدها، خصوصاً پیامدهای منفی آن، توسط پژوهشگران عرصه نظام سلامت، امری ضروری است. برای وسعت و عمق بخشیدن به دانسته‌های موجود در این حوزه، انجام مطالعات کیفی و مداخله‌ای در کشور ایران توصیه می‌شود.

پیامدهای عملی. حساس‌سازی سیاست‌گذاران و پژوهشگران در انجام مطالعات کیفی و مداخله‌ای جهت بررسی دقیق تأثیر همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان.

اطلاعات مقاله

سابقه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۲/۲/۱۶
پذیرش: ۱۴۰۲/۶/۱۸
انتشار برخط: ۱۴۰۳/۳/۹

کلیدواژه‌ها:

- همنشینی
- مراقبت تسکینی
- سالمندان

مقدمه

درد و سایر مشکلات جسمی، روانی- اجتماعی و معنوی است که در نهایت کیفیت زندگی بیماران مبتلا به بیماری‌های تهدید کننده زندگی و خانواده آنها را ارتقا می‌بخشد.^۱

مطابق با برآوردهای صورت گرفته، سالانه حدود ۴۰ میلیون نفر در دنیا نیازمند استفاده از مراقبت‌های تسکینی هستند. در گزارش ارائه شده توسط سازمان بهداشت جهانی، بیماری‌های قلبی عروقی، سرطان، بیماری‌های مزمن ریوی، ایدز و دیابت به ترتیب ۳۸/۵، ۳۴، ۱۰/۳، ۵/۷ و ۴/۶ درصد از بیماران نیازمند به مراقبت تسکینی را به خود اختصاص داده بودند. البته بیماران دیگری مثل مبتلایان به زوال عقل، نارسایی کلیه، مولتیپل اسکلروزیس، پارکینسون، آرتریت روماتوئید، بیماری‌های نورولوژیک و سل‌های

همگام با افزایش جمعیت سالمندان، چالش‌های متعددی هم برای این گروه جمعیتی و هم برای مراقبان و سیاست‌گذاران حوزه سلامت به وجود آمده‌است که یکی از عمده‌ترین آنها، افزایش نیازهای مراقبتی به علت ابتلای بیشتر سالمندان به بیماری‌های مزمن، بدخیم و ناتوانی‌ها است.^۱ مراقبت از بیماران که با مشکلات مزمن متعدد، جدی و پیچیده روبرو هستند، نیازمند رویکرد ویژه‌ای است که به عنوان مراقبت تسکینی شناخته می‌شود.^۲ سازمان جهانی بهداشت مراقبت تسکینی را به عنوان راهکاری برای ارتقای کیفیت زندگی بیماران مبتلا به بیماری‌های صعب‌العلاج و خانواده آنها معرفی کرده است.^۱ در واقع هدف مراقبت تسکینی، تسکین رنج از طریق تعیین، ارزیابی و تسکین

*نویسنده مسؤول؛ ایمیل: leilataghrobi@gmail.com

به‌عنوان حیوانات کار، اهلی شده‌اند و حضور چشمگیری در زندگی انسان‌ها داشته‌اند. در سال‌های اخیر، علاقه به مفهوم "پیوند انسان و حیوان" بر اساس ماهیت دوجانبه و وابستگی متقابل بی‌قید و شرط که گاهی اوقات ممکن است در روابط انسان با انسان وجود نداشته باشد، توسعه یافته‌است.^{۱۶} ولرب، پیوند انسان و حیوان را به این صورت تعریف می‌کند: رابطه متقابل سودمند و پویا بین انسان و سایر حیوانات که تحت تأثیر رفتارهایی است که برای سلامت و رفاه هر دو ضروری است.^{۱۷} اولین بار فلورانس نایتینگل مطرح کرد: "یک حیوان خانگی کوچک اغلب همراه بسیار خوبی برای بیماران، بویژه افراد دارای بیماری‌های مزمن و طولانی است". ویس تأیید کرد که حیوانات خانگی می‌توانند فرصت‌هایی را برای دل‌بستگی، تعامل اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی گسترده‌تر فراهم کرده و نیز می‌توانند جایگزین فقدان هم‌نشین انسانی و کاهش تنهایی و انزوای اجتماعی شوند. مفهوم استفاده از حیوانات خانگی به عنوان راهی برای مدیریت عدم تعامل انسانی توسط موشل نیز مطرح گردید.^{۱۸}

با این حال، شواهد مربوط به نقش هم‌نشینی در مراقبت‌های تسکینی و حمایتی خصوصاً در سالمندان پراکنده و نامشخص بوده و در متون به صورت شفاف به آنها پرداخته نشده‌است، که این امر می‌تواند، منجر به نادیده گرفتن مزایای بالقوه آن توسط سیاست‌گذاران و ارائه دهندگان مراقبت شود. بنابراین مطالعه مروری حاضر با هدف بررسی مطالعات موجود در زمینه نقش هم‌نشینی در مراقبت‌های تسکینی سالمندان، در جهت تلاش برای ایجاد شواهد محکم و قطعی در این زمینه و شناسایی شکاف‌های دانشی که نیاز به مطالعه بیشتر دارد، انجام شد.

روش کار

در مطالعه مروری حیطه‌ای حاضر، از چارچوب شش مرحله‌ای ارائه شده توسط آرکسی و مالی به منظور مرور جامع منابع مختلف اطلاعاتی استفاده شد، تا میزان، دامنه و ماهیت مطالعات موجود در زمینه نقش دوستی و هم‌نشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان بررسی شود. مرور حیطه‌ای رویکرد نسبتاً جدیدی است که بطور فزاینده‌ای برای ترکیب شواهد تحقیق به کار می‌رود.^{۱۹} به عبارت دیگر، مرور حیطه‌ای، مرور سریع پیرامون مفاهیم کلیدی در رابطه با یک موضوع پژوهشی خاص و یافتن منابع اصلی و انواع شواهد موجود است.^{۲۰} مرور حیطه‌ای را می‌توان به ویژه پیرامون موضوعات پیچیده و یا موضوعاتی که قبلاً درباره آنها مرور جامعی به عمل نیامده است، به صورت یک پروژه خاص به مرحله اجرا درآورد، این رویکرد شش مرحله‌ای شامل: ۱- تعیین سؤال تحقیق، ۲- شناسایی مطالعات مرتبط، ۳- انتخاب

مقاوم به درمان، نیز ممکن است نیازمند استفاده از مراقبت تسکینی باشند.^۱ اکثر موارد نامبرده جزء سندرم‌های شایع سالمندی بوده و این موضوع نشان دهنده اهمیت توجه به مراقبت‌های تسکینی در برنامه‌ریزی برای سالمندان است.

در مراقبت تسکینی، اعتقاد بر این است که بیمار در مراحل پایانی بیماری خود بیش از اینکه نیاز به دارودرمانی داشته باشد، نیاز به توجه، همدلی و مصاحبت دارد.^۴ بیماران که بیماری لاعلاجی دارند، اغلب تحت تأثیر علائم منفی مانند اضطراب و افسردگی قرار می‌گیرند و این علائم مانع بهزیستی روانشناختی آنها می‌شود. تکنیک‌های طب مکمل از جمله دوستی، هم‌نشینی و مصاحبت از جمله راهکارهایی هستند که در مقابله با این مشکلات می‌توانند موثر باشند.^۵ بیشتر مقالات مرتبط با موضوع نقش هم‌نشینی و مصاحبت با محوریت "مراقبت پایان زندگی"، روی اعضای خانواده، به ویژه همسر و فرزند بزرگسال تمرکز دارند؛ در حالی که طی سال‌های اخیر، بررسی‌های انجام شده اشاراتی به اهمیت نقش "غیر خویشاوند" نیز داشته‌اند. در این راستا، نتایج مطالعه‌ای در استرالیا نشان داد زنان مبتلا به سرطان سینه، فقط در ۵۴ درصد موارد، شریک زندگی خود را به عنوان حامی اولیه نام برده و در بقیه موارد به دوستان صمیمی و وابستگان خود اشاره نموده‌اند.^۶ با افزایش سن، اهمیت دوستان اجتماعی- عاطفی نزدیک افزایش می‌یابد.^۷ در اصل در سنین سالمندی داشتن دوستان صمیمی مهم‌تر از داشتن قوم و خویش است.^{۸-۹} و به نظر می‌رسد سالمندانی که شبکه‌های ارتباطی آنها عمدتاً از خویشاوندان تشکیل شده‌است در برابر تنهایی و بهزیستی روان‌شناختی منفی، آسیب‌پذیرتر هستند و با افزایش تعداد دوستان نزدیک، تنهایی، افسردگی، اضطراب و استرس آنها کاهش می‌یابد.^۸ پژوهش‌های متواتر انجام شده در این زمینه نشان می‌دهد که روابط دوستانه به اندازه روابط خانوادگی در پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی در بزرگسالی و سالمندی مهم است.^{۱۰-۱۲} تحلیل‌های لی و سینوواکز نیز حاکی از آن است که رابطه با دوستان، نسبت به ارتباط با سایر بستگان (به جز همسر) ارتباط قوی‌تری با سلامت روان دارد.^{۱۳} سالمندی چالش‌های منحصر به فردی را به همراه دارد، که ممکن است سالمند را نیازمند کمک یا مراقبت سازد. دوستان، همسایگان و خویشاوندان سطوح و انواع مختلفی از حمایت را ارائه می‌دهند.^{۱۴} دوستان علاوه بر نقش فعال در امر مراقبت می‌توانند نقش هم‌نشین و هم صحبت را ایفا کنند.^{۱۵}

معاشرت و مصاحبت محدود به انسان نمی‌شود؛ به نظر می‌رسد حیوانات خانگی نیز می‌توانند گزینه مناسبی برای هم‌نشینی با سالمندان باشند. در طول تاریخ، حیوانات به‌عنوان هم‌نشین و یا

گسترش مرورهای حیطة ای ارائه دهد.^{۲۱} به منظور انتخاب مطالعات اصلی، در این مرحله معیارهای ورود و خروج مطالعات تعیین و مطالعه مستندات طی یک فرایند تعاملی توسط پژوهشگران و بر اساس سوال پژوهش و اهداف مرور، انجام گردید. معیارهای ورود به مطالعه شامل مقالات منتشر شده به زبان فارسی یا انگلیسی در ارتباط با همنشینی در مراقبت‌های تسکینی و حمایتی و معیارهای خروج شامل مطالعات خاکستری، مطالعات غیرمرتبط با موضوع، عدم دسترسی کامل به متن مقاله، ادیتوریل و نامه به سردبیر بود. در جستجوی اولیه که توسط دو نفر از محققین انجام شد، تعداد ۳۴۹ مقاله مرتبط با کلید واژه‌ها وارد لیست شدند، برای ساماندهی مطالعات از نرم-افزار مدیریت اطلاعات EndNote نسخه X9 استفاده شد. پس از حذف مقالات تکراری، محققین عناوین و چکیده مطالعات بازبای شده را به طور مستقل بررسی کردند، چنانچه اختلاف نظری بین دو محقق، وجود داشت، با بحث و تبادل نظر توافق حاصل شد و تعداد ۲۲ مطالعه شناسایی شدند که معیارهای ورود به تحقیق را دارا بودند. در مرحله بعد متن کامل مقالات، برای بازبای و ارزیابی صلاحیت نهایی مقاله برای ورود به مرحله آنالیز توسط همان دو محقق بررسی شد. در این مرحله، چهار مقاله به دلیل عدم دسترسی به متن کامل و ۸ مقاله به دلیل عدم ارتباط متن کامل مقاله با اصل موضوع و پرداختن به موضوع کمک حیوانات در فرایند درمان و نه استفاده از آنها به منظور همنشینی، حذف شدند. در نهایت تعداد ۱۰ مطالعه واجد شرایط لازم برای بررسی در پژوهش بودند (شکل ۱).

پس از تأیید مقالات از لحاظ ارتباط موضوعی، اطلاعات مورد نظر از مقالات منتخب استخراج شد. استخراج اطلاعات بر اساس یک چک لیست از پیش تعیین شده شامل نام نویسندگان، سال انتشار، مکان انجام مطالعه، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری، نوع مطالعه، ابزار مورد استفاده در مطالعه، هدف و نتایج مطالعه انجام شد (جدول ۱). اطلاعات به دست آمده از مقالات با توجه به اهداف مطالعه، خلاصه و طبقه‌بندی گردید. مواردی که در آنها اختلاف نظر وجود داشت با مذاکره رفع شد و توسط سایر محققین مورد ارزیابی و تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها

تمام ۱۰ مورد مطالعه انتخاب شده به شکل مقاله بودند. ۲ مطالعه به صورت گزارش موارد^{۲۲،۲۳}، ۱ مقاله به صورت موردی^{۲۴}، ۱ مطالعه مرور سنتی (روایتی)^{۲۵}، ۲ مطالعه به صورت مداخله ای قبل و بعد^{۲۶،۲۷}، ۲ مطالعه به صورت توصیفی مقطعی^{۲۸،۲۹} و ۲ مطالعه به صورت کیفی^{۲۸،۲۹} انجام گرفته بودند. سه مطالعه تأثیر

مطالعات مرتبط، ۴- ثبت و طبقه‌بندی نتایج کلیدی، ۵- تلفیق، خلاصه‌سازی و گسترش یافته‌ها، ۶- مشاوره با ذینفعان (اختیاری) می‌باشد.^{۱۹} از آنجا که مطالعات مروری حیطة‌ای به بررسی کلی و سریع پیرامون یک موضوع می‌پردازد، سوال پژوهشی کاملاً مشخص و شفاف ندارد و به شناسایی سوالات پاسخ داده نشده و خلاءهای پژوهشی پیرامون موضوع مورد نظر کمک می‌کند.^{۲۰} علاوه بر این، هدف مرور حیطة‌ای، ارائه یک مرور کلی از شواهد با هرنوع روشی بدون ارزیابی آنها است و مرحله ارزیابی کیفی مقالات در این نوع مطالعات غالباً حذف می‌شوند.^{۱۹} بنابراین در این مطالعه از اطلاعات بازبای شده در قالب یک بررسی حیطة‌ای استفاده شده و هیچ ارزیابی انتقادی روی مطالعات انجام نشده است.

سوالات تحقیق مرور حیطة‌ای حاضر شامل:

همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان چه جایگاهی دارد؟، پیامدهای مثبت همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان چیست؟ پیامدهای منفی همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان چیست؟

جستجو در منابع چندگانه به منظور افزایش جامعیت مرور پیشنهاد شده است.^{۱۹} بدین ترتیب، در مطالعه حاضر از پایگاه‌های اطلاعاتی PubMed, Scopus, Web of Science و موتور جستجوی Google Scholar برای جستجوی منابع انگلیسی و مطالعات علمی جهاد دانشگاهی (SID) و بانک اطلاعات نشریات کشور (Magiran) و موتور جستجوی Google Scholar جهت جستجوی منابع فارسی استفاده شد. کلمات کلیدی مورد استفاده به زبان انگلیسی شامل:

friend*, companion*, animal, pet, acquaintances, "inter personal relations", "palliative care", "end of life", "supportive care", hospice

و دوست، دوستی، همنشینی، حیوان، مراقبت‌های تسکینی، مراقبت‌های حمایتی و مراقبت‌های پایان عمر از جمله کلمات کلیدی مورد جستجو در منابع فارسی بود. به طور نمونه استراتژی جستجو در پایگاه اطلاعاتی PubMed بصورت زیر بود:

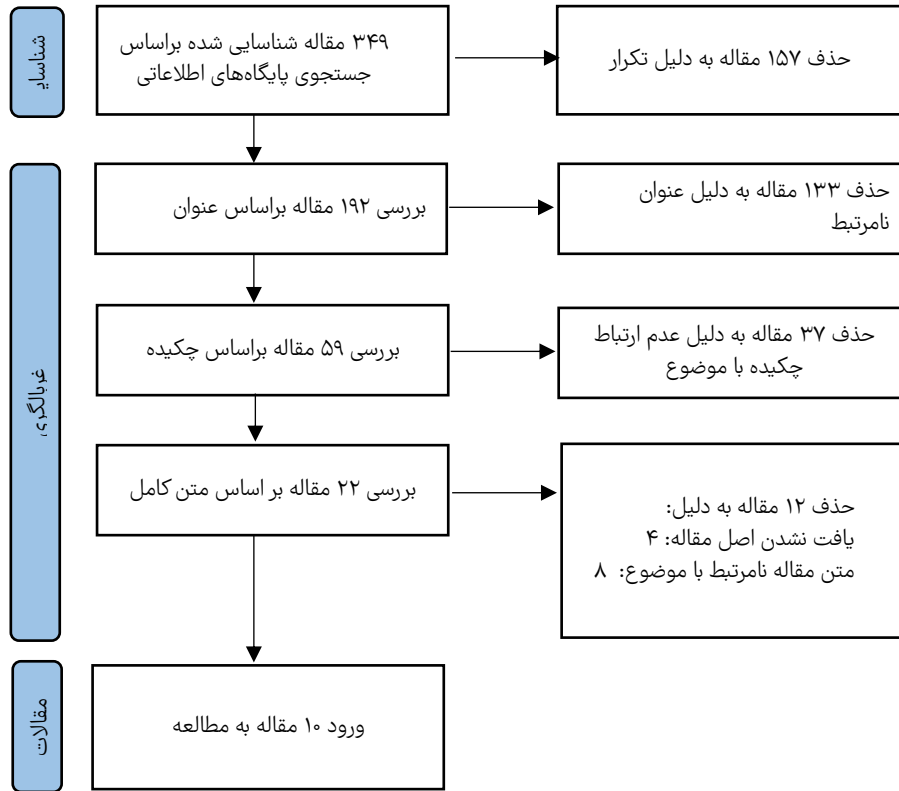
((TI=(friend*)) OR TI=(companion*) OR TI=(acquaintances) OR TI=("inter personal relations") OR TI=(animal*) OR TI=(pet)) AND (TI=("palliative care") OR TI=("end of life") OR TI=("supportive care") OR TI=(hospice))

هیچگونه محدودیت زمانی برای جستجوها در نظر گرفته نشد.

جهت دنبال کردن تعداد مطالعات در هر مرحله از بررسی، از نمودار برنامه توسعه یافته پریزما (PRIZMA) برای بررسی‌های حیطة‌ای (PRIZMA-ScR) استفاده شد. PRIZMA-ScR توسط لواک و همکاران براساس ویرایش و حذف بعضی از آیتم‌های پریزما (PRIZMA) توسعه یافته‌است تا راهنمایی‌های لازم را برای

بود و مشارکت‌کنندگان همگی افراد بزرگسال بودند. نتایج بررسی مطالعات به تفصیل در جدول ۱ آمده است.

همنشینی و مصاحبت با دوست صمیمی را در مراقبت‌های تسکینی به بحث گذاشته و بقیه تأثیر همنشینی با حیوان را مورد بحث قرار داد بودند. همه مطالعات به زبان انگلیسی چاپ شده

شکل ۱: فرایند انتخاب و غربالگری مطالعات در زمینه نقش همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان

جدول ۱. نتایج تفصیلی مقالات وارد شده به مرور حیطه ای

ردیف	نویسندگان/سال/کشور	روش مطالعه	ابزار	حجم نمونه نوع نمونه گیری	هدف	یافته ها
۱	بارنز وهمکاران ۲۰۱۱ استرالیا	مقطعی	پرسشنامه	۲۶۵ دوست مراقب فعال بالای ۱۵ سال، نمونه‌گیری چند مرحله ای، سیستماتیک و خوشه‌ای	اهداف عبارت بودند از: - توصیف ویژگی- های جمعیت- شناختی دوستانی که به عنوان مراقب خدمت می‌کردند. - بررسی ارتباط بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مراقبان - تعیین نقش‌ها و فعالیت‌هایی که دوستان مراقب در	- بهبود کیفیت مراقبت از بیمار به دنبال مشارکت دوستان در مراقبت پایان زندگی - افزایش احتمال برآورده شدن آرزوی سیری کردن لحظات پایانی زندگی در منزل، به دنبال مشارکت دوستان در مراقبت پایان زندگی - افزایش احتمال استفاده از خدمات مراقبت تسکینی در لحظات پایانی عمر به دنبال مشارکت دوستان در مراقبت پایان زندگی در مقایسه با حضور مراقبین خانوادگی.

ردیف	نویسندگان/سال/کشور	روش مطالعه	ابزار	حجم نمونه نوع نمونه گیری	هدف	یافته ها
					مراقبت از متوفی انجام می‌دهند. - تست فرضیه "مشارکت دوستان در مراقبت پایان زندگی، احتمال فوت بیمار را در منزل افزایش می‌دهد."	
۲	دیوید فیر و همکاران ۱۹۹۶ انگلستان	کیفی	مصاحبه نیمه ساختار یافته	۵۰ نفر بیمار ۵۰-۷۰ ساله و کارکنان نمونه‌گیری هدفمند	تعیین اهمیت همنشینی با حیوانات، در بیماران لاعلاج و چگونگی مشارکت حیوانات هم‌نشین به عنوان درمان مکمل در مراقبت تسکینی	مزایای همنشینی با حیوان: -ایجاد آرامش در بیماران و کارکنان در مصاحبت با حیوان -بهبود خلق -تبدیل محیط نگاهتگاه به جوی شبیه محیط منزل -تبادل عاطفه و محبت -تسهیلگر ارتباطات اجتماعی -نوستالژی بودن حیوان و یادآوری خاطرات حیوانات هم‌نشین گذشته معایب همنشینی با حیوان: -احتمال ایجاد مشکل برای بیماران (حساسیت و خطر سقوط) -احتمال ایجاد ترس در بیمار به دلیل صدای وحشتناک یا جثه بزرگ -احتمال خطر آلودگی محیط توسط حیوان
۳	اسکاگنتو و همکاران ۲۰۱۹ ونیز ایتالیا	مداخله ای قبل و بعد	hospital Anxiety and Depression Scale (HADS)	۴۴ نفر از ۳ بخش مراقبت تسکینی با میانگین سنی ۷۰ سال سرشماری	تعیین اثر همنشینی با حیوان خانگی بر سطوح اضطراب و افسردگی در بیماران لاعلاج	-همنشینی با حیوان تأثیر معناداری بر سطح افسردگی بیماران نداشت. -همنشینی با حیوان به طور معناداری باعث کاهش اضطراب ناشی از محیط بالینی در بیماران گردید.
۴	گیسلر ۲۰۰۴ سافرانسیسکو کالیفرنیا	گزارش موارد	-	۲ فرد ۶۰ ساله، ۱ فرد ۷۰ ساله، ۱ فرد ۴۰ ساله و ۱ فرد ۸۹ ساله	تعیین نقش حیوانات هم‌نشین در مراقبت‌های تسکینی و نگاهتگاه	مزایای همنشینی با حیوانات در مراقبت‌های تسکینی و نگاهتگاه: -ایجاد سهولت در سازگاری با رویدادهای استرس‌زا - پیشگیری از تنهایی و انزوای اجتماعی - کاهش افسردگی - بهبود ADL - بهبود کیفیت زندگی - بهبود تعاملات اجتماعی - کمک به تسهیل فرایند سوگواری - افزایش اعتماد به نفس -افزایش بهزیستی روانی - کاهش نیاز به مصرف داروهای روان‌گردان - کاهش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی - ایجاد شادی کوتاه مدت با یادآوری خاطرات شیرین
۵	کریستوفر مول ۲۰۱۵ کانادا	مرور سنتی	-	-	تعیین مزایای دوستی در زمان مرگ	-دوستی می‌تواند فراهم کننده "مرگ خوب" باشد. -دوستی می‌تواند دربرگیرنده مزایای اخلاقی از جمله : مفید واقع شدن حضور دوست، لذت‌بخش بودن حضور دوست، لذت بخش بودن مشاهده عمل بافضیلت انجام

ردیف	نویسندگان/سال/کشور	روش مطالعه	ابزار	حجم نمونه نوع نمونه گیری	هدف	یافته ها
						شده توسط دوست و تشویق دیگران به انجام عمل با فضیلت، همدلی از جانب دوست و بیان مشکل در ارتباط با منابع ترس و نگرانی پس از مرگ و بیان نیازها باشد. - دوستی می‌تواند باعث بهبود ویژگی‌های شخصیتی فرد در مراحل پایانی زندگی گردد. - حضور دوستان در مراحل پایانی به زندگی معنا می‌دهد.
۶	مگی و همکاران ۲۰۲۲ ایرلند انگلستان	کیفی پدیدارشناختی تفسیری	مصاحبه نیمه ساختار یافته	۶ نفر مبتلا به سرطان پیشرفته ۴۰-۹۰ ساله، نمونه گیری هدفمند	تعیین تأثیر استفاده از "حیوانات همنشین" در افراد مبتلا به سرطان پیشرفته	در تعیین تأثیر استفاده از حیوانات همنشین در بیماران مبتلا به سرطان پیشرفته، هفت زیرگروه و چهار تم اصلی استخراج شد: ۴ تم اصلی شامل: یک رابطه حمایتی، تغییر رفتاری مثبت، تسهیل ارتباطات اجتماعی معنادار و شناخت‌های مبتنی بر ضرر. هفت زیرگروه شامل: -یک رابطه حمایتی شامل ۳ زیرگروه: "دل‌بستگی‌های مثبت بدون قید و شرط"، ارتقا رشد پس از سانحه"، "بیان احساسات ناشی از ابتلا به بیماری" -تغییر رفتاری مثبت شامل ۲ زیرگروه: "ایجاد روال و نظم در زندگی" و "ارتقا فعالیت‌های رفتاری" -شناخت‌های مبتنی بر ضرر شامل ۲ زیرگروه: "افزایش اضطراب جدایی" و "تمرکز بر محدودیت‌های جدید"
۷	فگ و همکاران ۲۰۱۰ آلمان	مقطعی	SMiLE	۱۰۰ نفر بزرگسال، سرشماری	مقایسه "معنا دهنده‌های زندگی" در بیماران بستری در بخش‌های مراقبت تسکینی با نمونه‌ای از افراد سالم جامعه	دوستان و حیوانات به عنوان گروهی از معنادهندگان به زندگی در بیماران بستری در بخش‌های مراقبت تسکینی معرفی شدند.
۸	کواپیتال و ریزینا ۲۰۲۰ پرتغال	گزارش مورد	مشاهده	یک زن ۷۶ ساله	تعیین اهمیت رویکرد غیردروبی در درمان جامع بیماران، در مراقبت‌های تسکینی	به طور متوسط در طی همنشینی با حیوان خانگی، برخی علائم، یعنی درد، تنگی نفس، اضطراب، افسردگی، خستگی و خواب آلودگی نمرات پایین‌تری داشت.
۹	انگلمن و همکاران ۲۰۱۳ کالیفرنیا	مطالعه موردی	مشاهده و خودگزارشی	۱۹ نفر بزرگسال	تعیین اثرات درمان با کمک حیوانات بر سطح درد در بیماران مراقبت تسکینی در هر دو محیط بستری و سرپایی	-حضور سگ درمانگر باعث کاهش درد در بیماران می‌شود. - سطوح استرس کارکنان در نتیجه تعامل با سگ درمانگر کاهش می‌یابد.
۱۰	کامازاکی و همکاران ۲۰۱۲ ژاپن	مداخله‌ای قبل و بعد	Lorish's face scale	۲۰ سالمند، سرشماری	تعیین تغییرات خلق در بیماران بستری در بخش- های مراقبت تسکینی متعاقب حضور حیوانات	خلق بیماران پس از تعامل ۳۰ دقیقه‌ای با حیوان بهبود یافت.

روابط شخصی نزدیک و ایجاد نظم و روال در زندگی بیمار می‌گردد.^{۲۵} همچنین این نوع همنشینی احساس تعلق در فرد را افزایش داده و به آنها امکان دسترسی به حمایت‌های عملی و اجتماعی را می‌دهد.^{۲۹} و در نهایت به پیشگیری از تنهایی و انزوای اجتماعی کمک می‌کند.^{۲۹،۲۲} یک رابطه حمایتی، رابطه عمیق و معنادار با حیوان، به مقابله با طیف وسیعی از پیامدهای بیماری صعب‌العلاج مانند تنهایی، خلق و خوی پایین و نگرانی از آینده به وسیله فراهم‌کردن انواع حمایت عاطفی، ابزاری، اجتماعی کمک می‌کند و به دنبال شکل‌گیری پیوند عاطفی با حیوان، بیان احساسات ناشی از ابتلا به بیماری تسهیل می‌شود.^{۳۹} همنشینی با حیوان نیاز به درک‌شدن را در بیمار برآورده می‌کند و متعاقباً باعث ایجاد دلبستگی بدون قید و شرط می‌گردد. دلبستگی با حیوان می‌تواند باعث تأمین احساس امنیت و کمک به سلامت عمومی و محافظت از پیامدهای منفی بیماری گردد.^{۳۹}

(ج) بعد سلامت معنوی

استفاده از دوستان صمیمی در مراقبت‌های تسکینی به افزایش احتمال برآورده شدن آرزوی "مرگ در منزل" که خواسته بسیاری از بیماران است کمک می‌کند.^{۱۵} و می‌تواند فراهم‌کننده مقدمات برای "مرگ خوب"، مرگ بدون ترس و با حضور دوستان صمیمی باشد. به علاوه بیمار در مراحل پایانی عمر از مشاهده عمل بافضیلت انجام شده توسط دوست احساس لذت می‌کند.^{۲۵} نتایج مطالعات نشان می‌دهد که دوستان و حیوانات به عنوان معنادهندگان زندگی بیماران در مراقبت‌های تسکینی و حمایتی مطرح می‌شوند.^{۲۷،۲۵} رابطه حمایتی با حیوان می‌تواند باعث ارتقاء "رشد پس از سانحه" در بیمار گردد، تغییرات روانشناختی مثبتی که در یک تجربه نامطلوب رخ می‌دهد، رشد پس از سانحه (PTG) نامیده می‌شود.^{۳۹}

(ج) بعد اخلاقی

حضور دوستان صمیمی باعث بهبود عیوب شخصیتی فرد مبتلا می‌گردد و مانع از انجام رفتارهای ناشایست در زمان حضور دوست می‌شود. همچنین، مشاهده عمل با فضیلت از جانب دیگران، به ترویج فضائل اخلاقی کمک می‌کند.^{۲۵}

(ج) بعد اقتصادی

نتایج مطالعه گیسلر و همکاران نشان داد که همنشینی و مصاحبت با حیوانات می‌تواند منجر به کاهش ۵۰ درصدی هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی-درمانی گردد.^{۲۲}

پیامدهای منفی

در مقالات تحت بررسی، به هیچ عنوان پیامدهای منفی همنشینی با دوستان صمیمی مورد بررسی قرار نگرفته بود. اما در

با توجه به نتایج به دست آمده از بررسی مطالعات، پیامدهای دوستی و همنشینی را می‌توان به دو دسته کلی پیامدهای مثبت و منفی تقسیم بندی کرد.

پیامدهای مثبت

پیامدهای مثبت دوستی و همنشینی در مراقبت‌های تسکینی و حمایتی در شش زیر طبقه جای گرفت:

(الف) بعد سلامت جسمی

نتایج مطالعات نشان می‌دهد که استفاده از دوستان صمیمی در مراقبت‌های تسکینی، منجر به بهبود کیفیت مراقبت از بیمار و افزایش احتمال استفاده از خدمات مراقبت تسکینی در لحظات پایانی عمر در مقایسه با حضور مراقبین خانوادگی می‌گردد.^{۱۵} همنشینی با حیوانات در مراقبت‌های حمایتی و تسکینی می‌تواند در بهبود فعالیت‌های روزانه (ADL) نقش موثری ایفا کرده و به کاهش علائم درد، تنگی نفس، اضطراب، افسردگی، خستگی و خواب‌آلودگی کمک کند.^{۲۲-۲۴} مصاحبت و همنشینی با حیوانات باعث می‌شود که بیمار قدر لحظات باقیمانده عمر را بیشتر بداند، در جهت ارتقاء رفتارهای مثبت بهداشتی (مثل شروع ورزش) تلاش کند.^{۳۲} و در نهایت منجر به بهبود کیفیت زندگی در آنان گردد.^{۳۲}

(ب) بعد سلامت روانی

حضور دوست صمیمی در مراقبت‌های تسکینی برای بیمار لذت‌بخش است.^{۲۹،۲۸} حضور حیوانات و همنشینی با آنها نیز می‌تواند جو محیط مراکز مراقبتی را شبیه جو منزل نموده و به ایجاد آرامش در بیمار و ارائه‌دهندگان خدمات مراقبتی کمک کند.^{۲۸} اضطراب ناشی از محیط‌های بالینی را در بیماران و استرس ناشی از کار را در ارائه‌دهندگان خدمات کاهش دهد^۵ و به تبع آن منجر به بهبود خلق در بیماران گردد.^{۲۸،۲۶} همنشینی با حیوانات می‌تواند منجر به تبادل عاطفه و محبت بین انسان و حیوان گردد.^{۲۸} همچنین این نوع از همنشینی قادر است با افزایش اعتمادبه‌نفس بیمار در سازگاری او با رویدادهای استرس‌زا کمک‌کننده باشد.^{۳۲} همصحبتی با حیوان در کاهش افسردگی موثر بوده، احتمال نیاز به مصرف داروهای روانگردان را در بیماران کم می‌کند و در نهایت منجر به افزایش بهزیستی روانی آنها می‌گردد.^{۲۲} حضور حیوانات می‌تواند یادآور خاطرات شیرین حیوانات همنشین گذشته بوده،^{۲۸} منجر به ایجاد شادی‌های گذرا و کوتاه مدت شده و به سپری کردن فرایند سوگواری کمک کند.^{۲۲}

(ب) بعد سلامت اجتماعی

نتایج مطالعات متعدد نشان می‌دهد که همنشینی با حیوانات، تسهیلگر ارتباطات اجتماعی معنادار بوده،^{۲۲، ۲۸، ۲۹} باعث تقویت

حقیقتی انکارناپذیر هستند و گروه‌های مختلف بیماران و ارائه‌دهندگان مراقبت به آنها پرداخته‌اند. در حالیکه گروهی از پیامدهای منفی گزارش شده، دور از ذهن بوده و تحت عنوان پیامدهای منفی ضمنی عنوان می‌گردد و در یافته‌های مطالعات کیفی انجام شده روی بیماران دریافت‌کننده مراقبت‌های تسکینی، دیده می‌شود.

نتایج مطالعه مروری حاضر نشان داد که در طیف ناهمگونی از مطالعات تأثیرات مثبت دوستی و مصاحبت در مراقبت‌های تسکینی در ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی سلامت در دوره سالمندی گزارش شده است. مطالعات انجام شده در زمینه نقش دوستی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان محدود و انگشت شمار است. با این حال، بسیاری از تحقیقات اخیر روی موضوع تأثیر دوستی و همنشینی بر سلامت و رفاه در میان سالمندان متمرکز شده است و هر کدام به نحوی موید نتایج مطالعه حاضر هستند. ساندر و همکاران ارتباط بین فراوانی تماس اجتماعی و سلامت را در دوره بزرگسالی بررسی کرده و بدین نتیجه دست یافته‌اند که سلامت ضعیف در سنین بالا به طور معناداری با ملاقات کمتر با دوستان، همسایگان و آشنایان در این مرحله از زندگی همراه است.^{۳۱} ارائه حمایت اجتماعی رایج‌ترین فرآیند رفتاری است که در تحقیقات دوستی سالمندان مورد بررسی قرار گرفته است. بروگنکارت و همکاران در مطالعه مروری خود که هدف آن بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی دریافت شده از جانب دوستان و دیگران با بهزیستی بود، نشان دادند که چگونه ارضای نیازهای اجتماعی تأثیر محافظتی بر سلامت و رفاه افراد سالمند دارد. آنها گزارش کردند که نیازهای اجتماعی برآورده نشده می‌تواند منجر به تنهایی و انزوای اجتماعی شود که به نوبه خود، باعث کاهش سلامت می‌گردد. در مقابل، افراد مسن‌تر با پیوندهای قوی با خانواده و دوستان به احتمال بیشتری استقلال، احساس معنا و هدف در زندگی، و عملکرد فیزیکی و روانی مؤثر را برای مدت طولانی‌تری حفظ می‌کنند.^{۳۲} هرکدام از موارد نامبرده به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی سالمندان کمک نموده و تأکیدی بر نتایج مطالعه حاضر است. مطالعه مروری انجام شده توسط سانتینی و همکاران در خصوص ارتباط بین حمایت اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی با افسردگی نشان داد که حمایت ابزاری و عاطفی درک شده از جانب شبکه‌های اجتماعی یک عامل محافظتی در برابر بروز افسردگی است؛ اما رابطه علیتی به درستی مشخص نمی‌شود که آیا افرادی که شبکه اجتماعی گسترده‌تری دارند کمتر مبتلا به افسردگی می‌شوند و یا افرادی که علائم افسردگی کمتری دارند، قدرت بیشتری در ایجاد شبکه اجتماعی

زمینه همنشینی با حیوانات می‌توان پیامدهای مذکور را به دو دسته کاملاً متمایز آشکار و ضمنی طبقه‌بندی نمود. پیامدهای آشکار، آن دسته از اثرات کاملاً واضح و مشخص است که گروه‌های مختلف اعم از بیماران و مراقبین به آنها پرداخته‌اند، از جمله: ۱- افزایش احتمال خطر سقوط در بیماران مبتلا به بیماری‌های صعب‌العلاج به تبع دنبال کردن حیوان پرچنب و جوش، بازیگوش و... ۲- افزایش احتمال ایجاد حساسیت در بیماران، به دلیل پوست‌اندازی یا ریزش موی حیوانات، ۳- افزایش احتمال ابتلا به بیماری‌های عفونی به دلیل ایجاد خطر آلودگی محیط توسط حیوان خیس و گل‌آلود، خصوصاً در بیماران با سطوح ایمنی پایین‌تر و ۴- احتمال ایجاد ترس در بیماران به دلیل جثه بزرگ یا صدای بلند حیوان.^{۳۸} دسته دوم از پیامدهای منفی گزارش شده، ضمنی و دور از ذهن بوده و در یافته‌های مطالعات کیفی انجام شده بر روی بیماران دریافت‌کننده مراقبت‌های تسکینی، مطرح شدند. این پیامدها که تحت عنوان "شناخت‌های مبتنی بر ضرر" از آن یاد می‌گردد شامل: ۱- افزایش اضطراب جدایی، (همنشینی با حیوان، منجر به ایجاد نوعی وابستگی بین بیمار و حیوان می‌گردد؛ با پیشرفت بیماری در فرد و جداشدن‌های مکرر از حیوان به هردلیل از جمله بستری در بیمارستان، طبیعی است که این مسئله می‌تواند نوعی اضطراب جدایی در فرد مبتلا به بیماری لاعلاج ایجاد نماید). ۲- افزایش تمرکز بر محدودیت‌های جدید، (به دنبال پیشرفت بیماری و پیامدهای جسمی و روحی-روانی ایجاد شده، بیمار دچار محدودیت‌ها و ناتوانی‌های جدید در نگهداری از حیوان می‌گردد که دقیقاً برای خود بیمار قابل لمس و درک بوده و به نوعی ناتوانی بیمار را در مراحل مختلف به رخ می‌کشد. به عبارت دیگر، فرد پیشرفت بیماری را با محدودیت‌های جدیدی که در نگهداری از حیوان برایش ایجاد شده کاملاً درک می‌کند).^{۳۹}

بحث

مطابق با دانش بدست آمده، این مطالعه، اولین بررسی مروری حیطه‌ای با هدف بررسی نقش دوستی و همنشینی در مراقبت‌های تسکینی و حمایتی در سالمندان بود. بر اساس نتایج مطالعه حاضر تعداد محدودی از مطالعات به مصاحبت و همنشینی با دوستان صمیمی در مراقبت‌های تسکینی اختصاص داشت، اما غالب مطالعات، همنشینی با حیوانات را به بحث گذاشته‌بودند. بر اساس شواهد موجود آثار همنشینی در مراقبت تسکینی را در قالب کلی می‌توان به دو دسته پیامدهای مثبت و منفی تقسیم کرد. پیامدهای مثبت در قالب شش بعد جسمی، روانی، معنوی، اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی قابل طبقه‌بندی هستند. درخصوص پیامدهای منفی، برخی اثرات کاملاً آشکار

همدلی می‌کنند که نه تنها بیمار بلکه اطرافیان را هم تحت تأثیر قرارداده و منجر به رشد فضائل اخلاقی در آنها می‌شود.^{۳۵} در ادیان مختلف بارها به نقش دوست و تأثیر آن در صفات اخلاقی انسان اشاره شده‌است، به طور مثال دین اسلام در آیات و روایات متعدد به تأثیر نقش دوست و همنشین در صفات اخلاقی افراد اشاره می‌کند. در این راستا، علامه محمد حسین طباطبایی در تفسیر المیزان بیان می‌دارد که عامل سازنده شخصیت انسان، بعد از اراده، خواست و تصمیم اوست که به امور مختلفی همچون همنشین، دوست و معاشرت وابسته است؛ زیرا انسان بخش مهمی از افکار و صفات اخلاقی خود را از طریق دوستانش کسب می‌کند.^{۳۰}

مطالعه مروری حاضر نشان داد که در طیف ناهمگون مطالعات صورت گرفته، علاوه بر اثرات مثبت همنشینی، به پیامدهای منفی آن نیز توجه شده است. مطالعات مورد بررسی در خصوص همنشینی با انسان به بحث در این زمینه نپرداخته‌اند، با این حال، در خصوص همنشینی با حیوانات علاوه بر مسائل بهداشتی که در خصوص ایجاد آلودگی توسط حیوان مطرح می‌گردد، فوت حیوان همنشین به هر دلیل می‌تواند منجر به افزایش اضطراب جدایی و یا حتی اضطراب مرگ در سالمندان در مراحل پایانی زندگی گردد. علاوه بر این با پیشرفت بیماری در سالمند و گسترش ناتوانی، سالمند به مرور قدرت خود را در مراقبت از حیوان از دست داده و منجر به تمرکز وی به روند پیشرفت بیماری می‌گردد که خود می‌تواند منجر به احساس ناامیدی بیشتر در سالمند مبتلا به بیماری لاعلاج باشد. بلیزنر و همکاران بیان می‌دارند، دوستی می‌تواند تأثیرات منفی هم به همراه داشته باشد، رویدادهای تلخ زندگی نه تنها بر روی خود فرد بلکه می‌تواند روی دوستانش نیز تأثیر منفی بگذارد.^{۱۴} همانطور که برکمن و همکاران در پژوهش خود گزارش کردند، دوستانی که از سوءرفتار نسبت به همنشین سالمند خود آگاه می‌شوند، از ناراحتی او رنج می‌برند.^{۳۴} بعلاوه در دوره سالمندی از آنجا که منابع سالمندان (منابع مالی و منابع جسمی) برای پاسخ دادن به حمایت‌های اجتماعی دریافت شده از جانب دوستان فرسایش می‌یابد و قادر به ارائه حمایت متقابل نیستند، لذا در چنین مواردی احساس وابستگی در سالمندان افزایش می‌یابد و همینطور مطابق "تئریه تبادل اجتماعی" عدم پاسخ متقابل به حمایت‌های اجتماعی دریافت شده در درازمدت منجر به قطع دریافت حمایت مجدد از جانب دوستان گردیده، احساس تنهایی و انزوای اجتماعی را در سالمند افزایش می‌دهد.^{۳۵}

گسترده، دارند.^{۱۳} بلیزنر و همکاران در مطالعه خود عنوان کردند که درگیر شدن در یک شبکه اجتماعی دوستان می‌تواند تأثیرات رویدادهای ناخوشایند زندگی را که ممکن است در دوران سالمندی رخ دهد، خنثی کند.^{۱۴} یافته‌های مطالعه حاضر علاوه بر گزارش مطالعات مرتبط با تأثیرات مثبت همنشینی با دوست صمیمی، نشان‌دهنده گزارش‌های مرتبط با پیامدهای مثبت همنشینی با حیوانات نیز می‌باشد. نتایج مطالعه مروری هاگز و همکاران که ۵۲ مقاله را با هدف بررسی تأثیر همنشینی با حیوانات در سلامت افراد سالمند مورد بررسی قرار دادند، نشان داد که حیوانات همنشین به طور مثبت به سلامت روانی و جسمی افراد مسن کمک کردند. در حوزه سلامت روان، مشارکت با یک حیوان همنشین، کیفیت زندگی شرکت‌کنندگان را بهبود می‌بخشد و به طور موثر علائم افسردگی، اضطراب، اختلال شناختی و علائم رفتاری و روانپزشکی زوال عقل (BPSD) را کاهش می‌دهد. همچنین آنها افزایش قابل توجهی در فعالیت بدنی، بهبود فشار خون و تغییرات ضربان قلب را در حوزه سلامت جسمانی ناشی از تعامل با حیوانات همنشین را مشاهده کردند،^{۳۳} که با یافته‌های پژوهش حاضر تطابق دارد.

یافته‌های پژوهش کنونی نشان داد که در طیف ناهمگونی از مطالعات، نقش همنشینی و دوستی در مراقبت‌های تسکینی در کاهش هزینه‌های بهداشتی- درمانی مورد توجه قرار گرفته است، که خود می‌تواند نتیجه تأثیر غیرمستقیم بهبود در جنبه‌های مختلف سلامتی در بیماران باشد. از یک سو صرف هزینه کمتر جهت تهیه دارو برای سالمند، هزینه کمتر برای مراجعه به مراکز درمانی، عدم پرداخت حق ویزیت‌های مکرر و کاهش هزینه‌های رفت و آمد به مراکز درمانی، و از سوی دیگر کاهش بار مسئولیتی مراقبین رسمی و غیر رسمی، کاهش استرس در آنها و ابتلا کمتر مراقبین به بیماری‌های متعدد می‌تواند منجر به کاهش هزینه‌ها گردد.

در برخی از مطالعات تحت بررسی، مزایای اخلاقی به عنوان پیامدهای مثبت دوستی و همنشینی مطرح گردید. در بیماران در مراحل پایانی عمر، تحمل درد و رنج‌های فراوان، می‌تواند منجر به برخورد‌های ناشایست گردد. حضور در جمع دوستان صمیمی، همنشینی و مصحبتی با آنها علاوه بر اینکه می‌تواند موقتا تمرکز فرد را بر بیماری کم کرده و تا حدودی تحمل درد را بیشتر نماید، باعث می‌شود بیمار در جمع دوستان تلاش کند تا رفتارهای ناشایست کمتری بروز دهد. به علاوه دوستان صمیمی همنشین، دوست بیمار خود را با تمام مشکلات اخلاقی و رفتاری که از قبل داشته یا جدیداً به دلیل بیماری ایجاد شده می‌پذیرند و با او

مقوله همنشینی با جانداران اعم از دوست صمیمی، جانور یا گیاه مورد علاقه در مراقبت‌های تسکینی و حمایتی در گروه اختصاصی سالمندان با تمرکز بر پیامدهای مثبت و خصوصاً پیامدهای منفی آن، توسط پژوهشگران عرصه نظام سلامت، امری ضروری است. در کل، انجام مطالعات مداخله‌ای برای نشان دادن جهت‌علیت، و انجام مطالعات با رویکرد کیفی برای وسعت و عمق بخشیدن به دانسته‌های موجود در این حوزه، در زمینه فرهنگی کشور ایران توصیه می‌شود.

قدردانی‌ها

بدینوسیله از کلیه نویسندگانی که از مقالات آنان جهت انجام این تحقیق استفاده شد، تشکر و قدردانی می‌شود.

مشارکت پدیدآوران

تمام نویسندگان در آماده سازی این مقاله مشارکت داشتند. لیلا تقریبی در ایده‌پردازی، طراحی اثر، جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر داده‌ها، تهیه پیش‌نویس و نوشتن مقاله نهایی؛ نسیم زنجری در ایده‌پردازی، طراحی اثر، نقد و بررسی آن از جهت محتوای فکری و زهرا تقریبی، در ایده‌پردازی، طراحی اثر، جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر داده‌ها، نقد و بررسی آن از جهت محتوای فکری همکاری داشتند.

منابع مالی

این پژوهش هیچگونه کمک مالی از سازمان‌های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

دسترس‌پذیری داده‌ها

همه داده‌های حاصل شده از این مطالعه در این مقاله گنجانده شده است.

ملاحظات اخلاقی

اصل حفاظت از اطلاعات و استفاده از نتایج تمامی مطالعات در نظر گرفته شد.

تعارض منافع

مؤلفین اظهار می‌دارند که منافع متقابلی از تألیف و یا انتشار این مقاله ندارند.

References

1. World Health Organization. WHO definition of palliative care. <http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/index.html>. 2002.
2. Jabbari A, Sohrabi K, Niarraes Zavare AS. Hospital-Based Palliative Care Models: Advantages and

مطالعه مروری حاضر اولین مطالعه از نوع مطالعات مروری حیطه‌ای در خصوص ترسیم مطالعات پراکنده و ناهمگون موجود در زمینه تأثیر دوستی و همنشینی در مراقبت‌های تسکینی در سالمندان است که می‌تواند منجر به افزایش حساسیت نظری محققین نسبت به این مقوله گردیده و اطلاعات پایه و سریع در اختیار مدیران، برنامه‌ریزان و سیاستگذاران عرصه طب تسکینی با محوریت سالمندی قرار دهد. مطالعات انجام شده در خصوص نقش همنشینی در مراقبت‌های تسکینی، خصوصاً در زمینه تأثیر دوستان صمیمی، بسیار محدود است و هر چند گروه هدف اندک مطالعات انجام شده در این زمینه، بزرگسالان هستند، با این حال اختصاص نداشتن صرف آنها به سالمندان، با توجه به شرایط و ویژگی‌های خاص آنها از محدودیت‌های مطالعه فعلی است. مطالعات انجام شده در این حوزه به جز تعداد محدودی از آنها که در خصوص نقش حیوانات همنشین بوده، طراحی کیفی داشته و داده‌های عمیق و وسیعی را ارائه می‌دهند، مابقی مطالعات از روش‌شناسی قوی برخوردار نبوده و نتایج معتبری را ارائه نمی‌دهند، خصوصاً در نشان دادن "جهت‌علیت" که می‌تواند از دیگر محدودیت‌های مطالعه حاضر باشد. با توجه به تأثیر فرهنگ بر مقوله دوستی و همنشینی، عدم وجود مطالعه ملی در مرور انجام شده از نقاط ضعفی است که احتمالاً تعمیم‌پذیری یافته‌ها را خدشه‌دار می‌کند.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد آثار همنشینی در مراقبت تسکینی را در قالب کلی می‌توان به دو دسته پیامدهای مثبت و منفی تقسیم کرد. پیامدهای مثبت در قالب شش بعد جسمی، روانی، معنوی، اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی قابل طبقه‌بندی است. درخصوص پیامدهای منفی یک دسته کاملاً واضح و دسته دیگر ضمنی هستند. در یافته‌های اندک مطالعات کیفی انجام شده در بیماران دریافت‌کننده مراقبت‌های تسکینی، اشاراتی به برخی پیامدهای منفی دوستی و همنشینی به چشم می‌خورد، که بسیار محدود و ناقص است و بیانگر خلاء اطلاعاتی در این زمینه بوده و نیاز به مطالعه بیشتر را طلب می‌کند. به نظر می‌رسد در کشورهای خانواده‌گرا همانند کشورهای آسیایی نیاز است نقش دوستان در مراقبت‌های تسکینی مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر این، توجه به

- Limitations. Journal of Health Administration. 2021;24(2):45-58. (In Persian)
3. Heydari H. Home-based palliative care: A missing link to patients' care in Iran. Journal of Hayat. 2018;24(2):97-101. (In Persian)

4. Mehta A, Cohen SR, Ezer H, Carnevale FA, Ducharme F. Striving to respond to palliative care patients' pain at home: a puzzle for family caregivers. *Oncol Nurs Forum*. 2011;38(1): 37-45. doi: 10.1188/11.onf.e37-e45
5. Scagnetto F, Poles G, Guadagno C, Notari V, Giacomini N. Animal-Assisted Intervention to Improve End-of-Life Care: The Moderating Effect of Gender and Pet Ownership on Anxiety and Depression. *Journal of Alternative and Complementary Medicine (New York, NY)*. 2020;26(9):841-2. doi: 10.1089/acm.2019.0342
6. Cristine M, Crooks D, Grunfeld E, Stonebridge C, Christie A. Caregiving for women with advanced breast cancer. *Psycho-Oncology: Journal of the Psychological, Social and Behavioral Dimensions of Cancer*. 2003;12(7):709-19. doi: 10.1002/pon.696
7. English T, Carstensen LL. Selective Narrowing of Social Networks Across Adulthood is Associated with Improved Emotional Experience in Daily Life. *Int J Behav Dev*. 2014;38(2):195-202. doi: 10.1177/0165025413515404
8. Thompson A, Smith MA, McNeill A, Pollet TV. Friendships, loneliness and psychological wellbeing in older adults: a limit to the benefit of the number of friends. *Ageing & Society*. 2022;29:1-26. doi: 10.1017/s0144686x22000666
9. Eshbaugh EM. The role of friends in predicting loneliness among older women living alone. *Journal of gerontological nursing*. 2009;35(5):13-6. doi: 10.3928/00989134-20090331-03
10. Chen Y, Feeley TH. Social support, social strain, loneliness, and well-being among older adults: An analysis of the Health and Retirement Study. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2014;31(2):141-61. doi: 10.1177/0265407513488728
11. Dunbar RI. The anatomy of friendship. *Trends in cognitive sciences*. 2018;22(1):32-51. doi: 10.1016/j.tics.2017.10.004
12. Santini ZI, Koyanagi A, Tyrovolas S, Mason C, Haro JM. The association between social relationships and depression: A systematic review. *Journal of affective disorders*. 2015;175:53-65. doi: 10.1016/j.jad.2014.12.049
13. Lee HJ, Szinovacz ME. Positive, negative, and ambivalent interactions with family and friends: Associations with well-being. *Journal of Marriage and Family*. 2016 Jun;78(3):660-79. doi: 10.1111/jomf.12302
14. Blieszner R, Ogletree AM, Adams RG. Friendship in Later Life: A Research Agenda. *Innovation in aging*. 2019;3(1):1-18. doi: 10.1093/geroni/igz005
15. Burns CM, Abernethy AP, Leblanc TW, Currow DC. What is the role of friends when contributing care at the end of life? Findings from an Australian population study. *Psycho-Oncology*. 2011;20(2):203-12. doi: 10.1002/pon.1725
16. Chur-Hansen A, Stern C, Winefield H. Gaps in the evidence about companion animals and human health: Some suggestions for progress. *JBIC Evidence Implementation*. 2010;8(3):140-6. doi: 10.1111/j.1744-1609.2010.00176.x
17. Wollrab TI. Human-animal bond issues. *Journal of American Veterinary Medical Association*. 1998;212(11):1675.
18. MacDonald JM, Barrett D. Companion animals and well-being in palliative care nursing: a literature review. *Journal of clinical nursing*. 2016;25(3-4):300-10. doi: 10.1111/jocn.13022
19. Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology*. 2005;8(1):19-32. doi: 10.1080/1364557032000119616
20. Pham MT, Rajić A, Greig JD, Sargeant JM, Papadopoulos A, McEwen SA. A scoping review of scoping reviews: advancing the approach and enhancing the consistency. *Research synthesis methods*. 2014;5(4):371-85. doi: 10.1002/jrsm.1123
21. Tricco AC, Lillie E, Zarin W, O'Brien KK, Colquhoun H, Levac D, et al. PRISMA extension for scoping reviews (PRISMA-ScR): checklist and explanation. *Annals of internal medicine*. 2018;169(7):467-73. doi: 10.7326/m18-0850
22. Geisler AM. Companion animals in palliative care : stories from the bedside. *American Journal of Hospice & Palliative Medicine*. 2004;21(4):285-8. Doi: 10.1177/104990910402100411
23. Engelman SR. Palliative care and use of animal-assisted therapy. *OMEGA - Journal of Death and Dying*. 2013;67(1-2):63-7. Doi: 10.2190/OM.67.1-2. g
24. Quintal V, Reis-Pina P. Animal-Assisted Therapy in Palliative Care. *Acta Médica Portuguesa*. 2021;34(10):690-2.
25. Mole C. The Good of Friendship at the End of Life. *International Journal of Philosophical Studies*. 2015;23(4):445-59. Doi: 10.1080/09672559.2014.979325
26. Kumasaka T, Masu H, Kataoka M, Numao A. Changes in Patient Mood through Animal-Assisted Activities in a Palliative Care Unit. *International Medical Journal*. 2012;19(4):373-7.
27. Fegg MJ, Brandstätter M, Kramer M, Kögler M, Haarmann-Doetkotte S, Borasio GD. Meaning in life in palliative care patients. *Journal of Pain and Symptom Management*. 2010;40(4):502-9. Doi: 10.1016/j.jpainsymman.2010.02.010
28. Phear DN. A study of animal companionship in a day hospice. *Palliative Medicine*. 1996;10(4):336-8. Doi: 10.1177/026921639601000410

29. McGhee WR, Dempster M, Graham-Wisener L. The role of companion animals in advanced cancer: an interpretative phenomenological analysis. *BMC palliative care*. 2022;21(1):1-14.
30. Tabatabaee MH. Tafsir Almizan. Mousavi MB. Qom Islamic Publication Office. 1999. (in persian)
31. Sander J, Schupp J, Richter D. Getting together: Social contact frequency across the life span. *Developmental psychology*. 2017;53(8):1571-88. Doi: 10.1037/dev0000349
32. Bruggencate TT, Luijkx KG, Sturm J. Social needs of older people: a systematic literature review. *Ageing & Society*. 2018;38(9):1745-70. Doi: 10.1017/S0144686X17000150
33. Hughes MJ, Verreyne ML, Harpur P, Pachana NA. Companion Animals and Health in Older Populations: A Systematic Review. *Clinical gerontologist*. 2020;43(4):365-77. Doi: 10.1080/07317115.2019.1650863
34. Breckman R, Burnes D, Ross S, Marshall PC, Sutor JJ, Lachs MS, et al. When Helping Hurts: Nonabusing Family, Friends, and Neighbors in the Lives of Elder Mistreatment Victims. *The Gerontologist*. 2018;58(4):719-23. Doi: 10.1093/geront/gnw257
35. Krause N. Social Relationships in Late Life. *Handbook of aging and the social sciences*, 6th ed. Amsterdam, Netherlands: Elsevier; 2006. p. 181-200. Doi: 10.1016/B978-012088388-2/50010-9